

D • N

15/9 1952

Folket, partierna och utrikespolitiken

Den för några veckor sedan av Svenska Gallupinstitutet utförda opinionsundersökningen rörande utrikespolitiska frågor är från flera synpunkter intressant och betydelsefull. Här vinnas bekräftelse på det allmänna intrycket att de ryska nedskjutningarna och det ryska spioneriet följts med stor uppmärksamhet inom alla folkgrupper. Det klarläggs också att en överväldigande majoritet står bakom den av Sverige hävdade ståndpunkten. Glädjande är att den kommunistiska propagandan väckt ytterst ringa gehör; blott fyra procent tror att planen nedskjutits på ryskt territorium, blott två procent godtar lögnen att spionprocessen skulle utgå från provokationer. Tyvärr har frågan om hänvändelse till FN inte ställts i undersökningen; då denna planerades kunde ingen tänka sig att den svenska regeringen plötsligt skulle övergå till åsikten att en dylik hänvändelse är olämplig och meningslös.

På andra punkter är undersökningens resultat däremot oroande. Det visar sig att omkring 40 procent inte har hört talas om Atlantpakten eller ej kan göra redo för dess innebörd. I någon mån måste visserligen dessa siffror vara missvisande, eftersom två tredjedelar har reda på att Danmark och Norge tillhör pakten — denna kunskap måste nämligen innebära att man har en allmän föreställning om paktens innehåll. Men att okunnigheten i denna grundläggande fråga är skrämmande lär ingen bestrida. Här är alla partier och politiskt verksamma organisationer delaktiga av ansvaret. Man söker inte sprida utrikespolitisk upplysning, snarare kan det sägas att man söker undvika den; i radion, i partidebatterna är dessa ämnen nära nog bannlysta. Partierna är alla byggda på inrikespolitiska program och intressen — utrikespolitik betraktas närmast

som något otillbörligt och riskabelt —, det som är av den största vikten för oss alla blir därför åsidosatt. Okunnigheten framstår snarast som ett stöd för enigheten inom och mellan partierna.

Men vad folket beträffar finns inte denna enighet; det är det mest betydelsefulla och mest hoppgivande som framgår av undersökningen. Först bör fastslås att endast en svag minoritet tror att Sverige skulle ha möjlighet att stå utanför ett nytt världskrig. Den ständigt framförda tanken — neutralismens kungstanke — att vår alliansfrihet skulle skydda oss i händelse av ett storkrig underkänns alltså av det stora flertalet. En klar majoritet (42 mot 16 procent) av dem som har någon åsikt — det finns ej skäl att dröja vid de totalt okunniga eller totalt åsiktsfria — tror att Atlantpakten minskar risken för ett nytt världskrig; det bör framhävas att denna majoritet är nästan lika kompakt inom alla demokratiska partier. Den kritiska eller rent av föraktfulla attityd till Atlantpakten som begagnats som en krycka åt isolationismen har sålunda inte vunnit större anslutning hos medborgarna.

Helt naturligt med tanke på den offentliga agitationens inriktning är att trots allt detta majoriteten inre rekommenderar ett inträde i Atlantpakten; det märkliga är att en så stor minoritet gör det. Nära en tredjedel av de tillfrågade med åsikt anser att Sverige borde söka anslutning. Inom högern är denna riktning i majoritet, inom folkpartiet omfattar den 45 procent, men även inom socialdemokratin står över en femtedel på den linjen; mest bestämd är isolationismen inom bondeförbundet, där blott 18 procent är för Atlantpakten. Antalet personer utan åsikt är, väl att märka, störst inom de mest isolationistiska partierna,

särskilt bondeförbundet. Oppositionen mot den nu förda utrikespolitiken kan inte fattas som ett resultat av de aktuella svensk-ryska konflikterna. Siffrorna var ungefär desamma som vid den näst föregående gallupundersökningen för två år sedan.

Styrkan av denna opposition kan synas förvånande. I riksdagen, i partiernas program, i politikernas uttalanden dominerar helt den alliansfria, isolationistiska linjen. Det finns ingen organisation som arbetar för den motsatta ståndpunkten, det hålls knappast ett föredrag för att stödja den; endast i några få tidningar kommer den över huvud till uttryck. Opinionsundersökningen visar att en stor del av väljarna — inom vissa partier en majoritet eller nära nog en majoritet — står i klar motsättning till den uppfattning som av hela det officiella Sverige, från regeringen till de underordnade partibossarna, förklaras vara självfallen, ofrånkomlig och omfattad av en enhällig opinion. Till och med inom socialdemokratin, där man börjar tala om aktivism och krigshets så snart saken kommer upp, är den kritiska minoriteten betydande. Väljarna tänker i stor omfattning självständigt, och den väldiga propagandaapparaten har inte kunnat likrikta dem.

En politisk konsekvens av detta förhållande måste i varje fall dras av alla. På senaste tiden har det blivit vanligt att — i brist på bättre argument — framhäva folkets ovillkorliga neutralism som det avgörande skälet för den officiella linjen. Det pratet borde åtminstone tystna. Anhängarna av en anslutning väster ut i fredens och frihetens intresse är inte, som det brukar sägas, en ansvarslös och för opinionen främmande grupp av politiska skribenter i ett fåtal tidningar. De är redan, och har sedan åratals varit, en stark men av den professionella politiken helt obeaktad riktning inom alla partier. Och ingen tvivlar väl i sitt hjärta på att en åsiktsändring i regering och riksdag, en omläggning av partipropagandan snabbt skulle göra denna starka minoritet till en överväldigande majoritet.